

TÜRK

SÖZÜ

Yıl : 1
Sayı : 41
27 Ağustos 1968
100 Kuruş

ÇEKOSLOVAKYA cevaplandırılması gereken sorular

Türk yurtseverlerinin ulusal dâvaları uğruna, Millî Demokratik Devrimi gerçekleştirme uğruna verdikleri mücadelede karşılarına aldıkları güçlerle dayanışma durumunda buldukları güçler arasındaki dengeyi Çekoslovakya olayları ne biçimde etkileyecektir?

Çekoslovakya işgal edildi. Sovyetler Birliğinin ve müttefiklerinin askeri birlikleri Çekoslovakya'nın kilit noktalarını kontrol altına aldılar. Büyük bir devlet, izlediği politikayı kendi çıkarlarına aykırı gördüğü için, küçük bir ülkeye silâhlı müdahalede bulunmuştur. Genel görünüş budur.

O büyük devletin ilk sosyalist ülke olması; işgale uğrayan küçük ülkenin halkına ırk ve tarih bağları ile bağlı bulunması; İkinci Dünya Savaşında küçük ülkeyi Alman Nazi saldırganlarından kurtarmış olması; küçük ülkenin kaderine hükmeden politikacı grubunun bu ülkeyi sosyalist kamptan uzaklaştırma çabasında olması; büyük devletin askeri birliklerinin küçük ülke içindeki «Parti ve Devlet şahsiyetleri» tarafından yardıma çağırılmış olması; bu genel görünüşü değiştirmez. Ve soyut uluslararası hukuk ve ahlâk kurallarına göre büyük devletin bu davranışı kınanmalıdır.

Ve mesele gene soyut olarak konduğunda, Çekoslovakya olaylarından çıkarılacak ilk ders, küçük ülkelerin, düzeni ne olursa olsun, büyük devletlerle fazla içli dışlı olmamaları gerektiği, politika ve savunmalarını, kimseye bel bağlamadan, bağımsız olarak saptamaları gerektiği dersidir.

Ama biz, millî kurtuluş savaşı koşullarında bulunan bir ülkenin insanları olarak, herhangi bir meseleyi ele alırken ve o mesele karşısında bir davranış benimserken, onu, zaman ve mekân içinde, Türkiye'nin ulusal dâvası açısından, somut olarak koymak zorundayız.

Henüz patlak vermiş olan ve derin yankıları olacağı kesin bulunan Çekoslovakya meselesi karşısında tutarlı bir davranış, ancak bazı sorular, doğru olarak cevaplandırıldıktan sonra saptanabilir:

Sovyetler Birliğinin ve müttefiklerinin müdahalesi, «Sosyalizmde Reform» akımının ilerici niteliğini değerlendirememekten ileri gelen ve başta Amerika Birleşik Devletleri, kapitalist dünyaya büyük propaganda ve inisiyatif olanakları sağlayan bir gaf mıdır, yoksa Dubçek grubunun temsil ettiği akım sosyalist kampı darbeliyecek olan, kapitalist dünyaya açılma özgürlüğü, kapitalistleşme özgürlüğü akımı mıdır?

Türk yurtseverlerinin ulusal dâvaları uğruna, Millî Demokratik Devrimi gerçekleştirme uğruna verdikleri mücadelede karşılarına aldıkları güçlerle

dayanışma durumunda buldukları güçler arasındaki dengeyi Çekoslovakya olayları ne biçimde etkileyecektir?

Vietnam halkı gibi, Lâtin Amerika halkları, Arap halkları gibi emperyalizme karşı mücadelenin ön sahnede bulunan Üçüncü Dünya uluslarının Çekoslovakya olayları karşısındaki tutumları ve buna karşılık bütün dünyadaki Amerikancı çevrelerin bu konudaki tutumları, ve hele Türkiye'de de 6. Filonun fedailiğini edenlerin, «Cihat» çığırın birdenbire «Sosyalizmde Reform» dan yana çıkışları nasıl yorumlanacaktır?

Çekoslovakya içinde, Dubçek'in bayraktarlığını yaptığı hareketi destekleyen grupların, Batlıların adamı Masarik'in politikasına dönüşün ilk adımı olarak, emperyalizmin Ortaçığudaki köprübaşı İsrail'in desteklenmesini istemeleri nasıl değerlendirilecektir?

İlk anda hatıra gelen bu sorular ve bunlarla ilgili başkaları da doğru olarak cevaplandırıldıktan sonradır ki, Çekoslovakya meselesini dörtbaşı kuru koymak ve bu mesele karşısında tutarlı bir davranış benimsemek mümkün olacaktır.

Biz, Türk devrimcileri olarak, her meselede olduğu gibi, burada da, meseleyi Türkiye'nin ulusal dâvası açısından, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirmek dâvası açısından koymak ve böyle bir açıdan bir tutumu benimsemek durumundayız. Her yerde olduğu gibi, burada da tek ölçü, Türkiye emekçi halkının emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı mücadele ölçüsü, Türkiye'nin bağımsızlığı ölçüsüdür.

Ama şimdiden şunu söyleyebiliriz ki, Çekoslovak revizyonizmi, yalnız Çekoslovakya'ya özgü, tecrit edilmiş bir olay değildir. Ruslar tarafından kara listeye alındığı söylenen Çek ileri gelenlerinden Oto Sik adındaki iktisatçının el üstünde tutulan Sovyet iktisatçısı Liberman'ın da paralel tezler savunan bir kimse olarak tanınması rastlantı sayılmaz. Ve işin askeri işgale kadar vardırılabilecek sosyalizm düşmanlarının ağzına, uzun yıllar çiğneyecekleri koca bir sakız verme sorumluluğunda Sovyet yöneticilerinin de payı olduğu besbellidir. Çekoslovakya olayları, sosyalist ülkelerin sosyalizmin temel ilkelerine daha sıkı sarılmaları sonucunu veririz, gene de sonunda kazançlı çıkacak olan sosyalizm ve millî kurtuluş hareketleri olacaktır.

Başı gövdesine uymayan teşkilât ADALET PARTİSİ

Reşat ÖZARDA

Bağımsız Aydın Milletvekili

AP'yi ayakta tutan ve oyları ile iktidara getiren geniş setmen kitlesi; memleket nüfusunun tabanını teşkil eden köylü, işçi, esnaf, dar gelirli, hiç geliri olmayan vatandaş çoğunluğudur.

Küçük toprak sahibi çiftçi ile topraksız köylü AP'lidir.

Köyünde geçimini sağlayamadığından yokluk içinde bunalan ve yorganını sırtlayıp bir iş bulmak umudu ile şehrin yolunu tutan köylü AP'lidir.

Kendi öz vatanında karnı doyurmakta aceze düşüp çalışmak için yabancı diyarlara akın eden vatandaş AP'lidir.

Toprak ağasına köle, tefeciye esir düşen (Memleketin efendisi) dediğimiz köylü AP'lidir.

Ormanlık bölgelerde bir kulübeye hapsedilmiş, bütün etrafı ve yaşadığı dağlar kendisine yasak edilmiş orman-ı köylüsü AP'lidir.

Yetiştirdiği meyve ve sebze gibi ürünleri elinden yok pahasına alınarak şehirlerde ateş pahasına satılan ve bu yüzden bir türlü borçtan, faizden kurtulamaz belini doğrultamayan milyonlarca üretimi AP'lidir. Büyük şehirlerde gıdasızlıktan yüzünde renk kalmamış, evdeki aç çocuklarına ayda bir kilo meyve alabilmenin hasretini çeken milyonlarca tüketici de yine AP'lidir.

Yevmiyesi 43 kuruşa gelen ve yetiştirdiği üründen 99 tane tüccara milyonlar kazandıran bütün ekicisi de AP'lidir.

Yurdumuzda yaşayan milyonlarca fakir, yoksul, dar gelirli, hiç geliri olmayan vatandaşın neden AP'li olduğunu, konunun derinliğine inerek, gerekli incelemeleri yaparak ortaya çıkarmak zahmetine katlanmayan kafalar, demokrasimizde başgösteren hastalıkların ve kötü yönetimin sorumluluğunu hiç düşünmeden bu masum vatandaş kitlesine yüklemektir. Bu suçlamalarda büyük insafsızlık vardır. Bunun nedenleri üzerinde kısaca duralım:

Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte siyasal yaşamımızda tek parti olarak CHP yer almıştı. Tek parti devrinin sağladığı kolaylık içinde bu partinin alt kademelerinde görev alan yöneticiler kısa zamanda büyük nüfuz sahibi oldular. Bu nüfuzlarını daima kendi çıkarlarına kullandılar; halkı emek pahasına servet sahibi oldular. Bunun sonucunda zamanla halk tepeden bakmağa başladılar. Kısacası halktan kopular, ayrı bir sınıf oldular. İkinci dünya savaşı süresince, savaş getirdiği sıkıntılara ek olarak sirtını bu partiye dayayan bir mütegalibe sınıfı türemiş, halkın emeklik ununu, gazını, bezini karaborsaya düşürerek fakir halkı ve özellikle köylüyü ezmişti.

Geniş halk kitleleri bu partiden ve yöneticilerinden bıkmışlık getirmişti. Bundan dolayı 1946'da çok partili hayata girmemizle birlikte kurulan Demokrat Partiye bir kurtarıcı olarak dört elle sarılmıştı. Demokrat Parti devrinde köylü, oyları ile işbaşına getirdiği iktidardan, yüz yıl lardan beri görmediği yakın bir ilgi görmüştü. Hayatında ilk defa köyüne yol, su; kesefine para girmeye başlamıştı. Yapılanları gördükçe, bir gün kendi köyünde de yapılıcağına inanmıştı. Köylü ilk defa olarak devlet kapılarında koğulmuyor, işlerini kolaylıkla yapıyordu. 27 Mayıs ihtilâli üzerine yıllarca sessiz duran CHP'li fırsat düşkünlüleri birdenbire ortaya fırlamışlar, köylüyü söğmeğe, zulmetmeğe başlamışlardı. Küçük memurlar da durumlarını derhal değiştirmişler, tek parti devrinde olduğu gibi yine köylüyü devlet kapılarında koğmağa başlamışlardı. Bunun içindir ki, 1961'de çok partili hayata dönüşte, köylü tipi 1946'da olduğu gibi, Demokrat Partinin bir devamsı olduğuna inandığı AP'ye tek daha büyük bir güçle sarılmıştı. 1965 yılına kadar koalisyonlarla idare edilen hükümetlerden ekonomik alanda beklediğini bulamamış, bunun nedenini de AP'nin tek başına iktidara gelmemiş olmasında bulmuştu. Bunun içindir ki, millî bakiye (ulusal artık) sistemine rağmen AP'yi tek başına iktidara getirmişti.

1965'den sonra kurulan AP iktidarından da Türk köylüsü ve geniş seçmen kitlesi aradığını bulamamış, gün geçtikçe umudu kırılmağa başlamıştır. Bugün için Türk köylüsü güvenecek bir parti, tutulacak emniyetli bir yol bulamamının üzüntüsü ve sıkıntısı içindedir.

Ne acıdır ki, fakir halkın oyunu alan AP sirtını büyük toprak ağalarına, büyük sanayicilere, büyük tüccarlara, araçılara, komisyonculara dayamış, gününü gün etme sevdasına kapılmıştır. Rüşvet, iltimas almış yürümüş, fakir halk her yerde ezilmeğe başlamıştır. Köylü ile birlikte küçük memur da açlık ve perişanlığa sürüklenmiştir.

İktidar sorumluları masum halk kitlelerini kandırarak başka bir çıkar yol bulamayınca, Cumhuriyet tarihinin hiç bir devrinde görülmemiş derecede din istismarcılığına girişmiş, irtica hortlatacak çok tehlikeli bir noktaya gelmiştir.

Atatürk'ün Avrupalı yapmak gayretine giriştiği Türkiye'yi, şimdi bu yerinden söküp tekrar bir şark, bir Asya devleti yapmak gayretleri gözden kaçmayacak bir açlık kazanmıştır. Yurdumuz hâlen büyük entrikaların çevrilmekte olduğu karanlık bir devrin basamağındadır. Ancak şurası unutulmamalıdır ki; bu vatan toprakları üzerinde yaşayan Atatürk'ü gençlik ve kuruluşlar, bir gün mutlaka bu gidişe «DUR» diyeceklerdir.

ENTERNASYONALİZM

Muzaffer Erdost

emperyalizmin boyunduruğundan kurtarılması genel meselesi haline geldi.» (s. 130). «Leninizm, ulusların kendi mukadderatlarına sahip olma kavramını, tâbi ülkelerin ve sömürgelerin ezilen halklarının hâkim devletten tamamen ayrılma hakkı, ulusların bağımsız devlet olarak yaşama hakkı olarak yorumlayarak bu kavramı genişletti.» (s. 131).

Devam edelim: «Leninizm şu tezlerden hareket eder: «... Sömürgelerin ve tâbi ülkelerin ezilen halklarının emperyalizme karşı giriştikleri devrimci mücadele, onlar için zulümden ve sömürülmekten kurtulmanın biricik yoludur. «Gelişmiş ülkelerde proletarya hareketiyle sömürgelerde kurtuluş hareketlerinin çıkarları, devrimci hareketin bu iki yönünün ortak düşmana karşı, emperyalizme karşı bir tek cepheye birleşmesini icap ettirmektedir. Ortak devrimci bir cephe kurulmadan gelişmiş ülkelerde işçi sınıfının başarısı ve ezilen halkların emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluşu imkânsızdır.» (9). (Dikkat edilsin: «gelişmiş ülkelerde işçi sınıfının başarısı» ve «ezilen ülkelerde emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluş»; gene dikkat edilsin: «gelişmiş ülkeler proletaryası» ve «sömürge ve tâbi ülkelerin ezilen halkları»; gene dikkat edilsin: «gelişmiş ülkelerde proletarya hareketi» ve «sömürgelerde kurtuluş hareketi».)

d) Uluslaşmanın ve ulusal savaşların farklılığı, burjuvazinin farklı niteliği, işçi sınıfının mücadelesinin buna bağlı olarak gelişimi

Batı Avrupa'da, toplumların iç dinamizm ile feodalizmden kapitalizme geçişi sonucu, içinde ulusal baskıların bulunmadığı, uluslar doğdu. Emperyalist dönemde, henüz kapitalizmi tanımayan feodal veya daha ilkel toplumlar olan sömürge ve tâbi ülkelerde, kapitalizm, toplumların kendi evrimlerini tamamlamaya veya iç dinamikleri sonucu değil, dıştan bir zorlama ile yani tekelci sermayenin etkisi altında meydana gelmeye başladı. Yani sömürge ve tâbi ülkelerin uluslaşmalarının çekirdeğinde (başka ifadeyle kapitalizmin doğuşunda), bizzat tekelci sermayenin baskısı vardır; ve sömürge ve tâbi ülkelerde ulusal hareket, kendisini doğuran tekelci sermayenin baskısı altında gelişmeye başladı. Ve sömürge ve tâbi ülkelerde ulusal hareket başını kaldırdığı an, tepesinde, çok uluslu Doğu Avrupa devletlerinde olduğu gibi ezen ulusun değil, bizzat tekelci sermayenin yani ulusal temelden yoksun burjuvazinin sopasını bulur. Bu sopa, ulusal temelden yoksun burjuvazinin ortak birliğinin sopasıdır. Bu 'vatansız' birliğe (ki, içerde, tekelci sermaye ile işbirliği halinde olan burjuvazi, bu 'vatansız' birliğin bir parçasıdır) karşı mücadele, içerde ulusal hareketin gelişmesiyle, güçlenmesiyle olduğu kadar, dışarda, bu hareketi destekleyecek bütün güçlerin ortak birliğiyle ve dayanışmasıyla yürütülebilir.

Feodalizmin iç dinamizm ile parçalanması ve kapitalizmin zaferi sonucu ulusların doğuşu ve çok uluslu devletler içinde ulusal hareketlerin başlaması; ve emperyalist dönemde ulusal meselenin sömürgeler meselesiyle birleşerek uluslararası bir mesele haline gelmesi, bütün bu farklılıklar nasıl kapitalizmin doğuşunu izleyen ve çeşitli dönemleri kapsayan 'uluslaşmanın' ve 'ulusal hareketin' niteliğini tâyin ediyorsa, aynı şekilde, işçi sınıfının mücadelesi de, kapitalizmin birbirini izleyen aşamalarına göre değişecek, ve devrimci mücadelenin kuvvetlerinin ter-tibi ilkesi olan «bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesinin doğuşunun ve yeni tezlerle tamamlanışının maddî temelini hazırlayacaktır.

III. — «BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ» İLKESİNİN EMPERYALİST DÖNEMDE YENİ TEZLERLE TAMAMLANMASI

Manifesto'da «İşçilerin ortak eylemi, proletaryanın kurtuluşunun ilk şartıdır» denirken, amacın, «proletaryanın kurtuluşu olduğu» belirlenmiş olur. Devrimin amacı: proletaryanın kurtuluşu. Devrimin temel gücü: bizzat proletarya. Kuvvetlerin tertibi: proletaryanın birleşmesi, ortak eylemi. Manifesto'nun yazıldığı dönemde, 1848'de kapitalizmin henüz gelişmekte olduğu yani proletaryanın örgütlenecek kadar yoğunlaşmadığı, güçlenmediği, gelişmediği ülkelerde veya 'proletarya'yı tanımayan feodal ve daha ilkel toplulukların mevcut olduğu ülkelerde, sosyalist devrimi ifade eden proletarya ile burjuvazi arasında bir sınıf mücadelesinin daha doğrusu proletaryanın kurtuluşunun kastedilemeyeceği tabiidir. Lenin, Manifesto'nun söz konusu ilkesi üzerinde dururken «... hiç olmazsa medenî ülkelerde, işçilerin ortak eylemi, proletaryanın kurtuluşunun ilk şartlarından biridir», diyor. Proletaryanın kurtuluşu ve proletaryanın ortak eylemi için, bizzat 'proletarya'nın mevcut olması ve proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf çelişkisini keskinleştirecek kadar proletaryanın gelişmesi ve yoğunlaşması gerekirdi. Bu ise, ancak gelişmiş kapitalist ülkelerde mevcuttu. Mesele aydınlanmıştır sanırız: «Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesi, bu dönemde, «hiç olmazsa gelişmiş kapitalist ülkelerde» proletaryanın kurtuluşunun ilk şartıdır.

Emperyalist dönem, gelişmiş kapitalist ülkelerle kapitalizmi hiç tanımayan veya henüz tanımakta olan ülke-

leri karşı karşıya getirdi, ve başta tekelci burjuvazinin çıkarları için örgütlenmiş ordularıyla «bir avuç medenî ülke» ile «medenî olmayan çok sayıda ülke» arasında başlayan çelişki, bütün dünyayı sardı.

Kapitalizmin olgunlaşma döneminde, gelişmiş kapitalist ülkelerin sınırları içinde kalan kapitalist çelişki, emperyalist dönemde, gelişmiş kapitalist ülkelerden dışarıya taşdı, kapitalizm, yalnız kapitalist sömürüyle yetinmeyerek, kapitalizmi henüz tanımakta olan ulusları ve kapitalizmi bilmeyen feodal toplumlari ve daha ilkel kabileleri boyunduruk altına alarak sömürmeye, ezmeye başladı. Neticede, kapitalist çelişki, kapitalist ülkelerde temel çelişki olan sermaye ile emek arasındaki çelişkiyi muhafaza etmekle birlikte, ayrıca bir de sermaye ile sömürge ve tâbi ülke halkları ve ulusları arasında çelişki yarattı.

Emperyalist dönemin başlaması, «bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesini ortadan kaldırmıyor; emperyalist dönemden önce, gelişmiş kapitalist ülkelerde, sosyalist devrim ilkesinin yerini, (gelişmiş kapitalist ülkelerde) sosyalist devrim ile (sömürge ve tâbi ülkelerde) ulusal kurtuluş savaşlarının ortak ilkesi alıyor. Bu ilke: gelişmiş ülkeler proletaryası ile ezilen halklar ve uluslar arasında ortak cephenin kurulumasıdır. Marx ve Engels tarafından konulmuş olan ilke, emperyalist dönemde, Lenin tarafından yeni fikirler ve yeni tezlerle tamamlanıyor. (10).

Lenin, «Marx ve Engels, emperyalizm çağına kadar yaşamadılar» (11) der. «Amerika ve Avrupa, sonra da Asya kapitalizminin son aşaması olan emperyalizm, 1898-1914'e doğru, teşekkülünü tamamlamış bulunmaktadır.» (12) «Serbest, rekabetçi kapitalizm çağında Marx, emperyalizm döneminin bazı özel kanunlarını, önceden belirli olarak bilemezdi; çünkü kapitalizmin son aşaması emperyalizm henüz ortaya çıkmamıştı ve buna uygun olarak pratik mevcut değildi.» (13) Lenin, Marx ve Engels'ten sonra başlayan dönemde ortaya çıkan emperyalizmin Marksist tahlilini yaparak, emperyalizme karşı mücadele- nin temel taktik ilkelere ortaya koydu.

Emperyalist çağ, yukarıda açıklandığı gibi, «bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesinin yeniden tamamlanmasının maddî temeli oldu ve bu ilke, tekelci kapitalizmin bütün dünyayı sömürgeler ve tâbi ülkeler şeklinde sarak paylaştığı dönemde, tekelci kapitalizme yani emperyalizme karşı devrimin temel gücü proletarya ile, devrimin ihtiyat gücü sömürge ve tâbi ülkeler halklarının işbirliği şeklinde tamamlandı: «Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz; dünya işçileri, ezilen halklarla ve ezilen uluslarla birleşiniz.» (14)

Bu, ne «Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesinin yanlış olduğunu gösterir, ne de «eskidiğini». Ve bu ilkelere, ne 'millî' olmayı ve ne de aynı zamanda 'enternasyonalist' olmayı veya ne 'vatansızlığı' ve ne de aynı zamanda 'enternasyonalizmi' reddeder; veya ne de bu kavramların birbirleriyle çeliştiği anlamına gelir. Şimdi bu konuyu açıklamaya geçelim:

IV. — ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞLARI KARŞISINDA İŞÇİ SINIFININ MİLLİYETÇİLİĞİ VE ENTERNASYONALİZMİ

«Ulus, yükselen kapitalizm çağının tarihi bir kategorisidir.» Ulus'un ortaya çıkması, temelde, kapitalist üretim ilişkilerinin bir ürünüdür. Ayrıca, «ulus», kapitalist sınıfın değil, kapitalist çağın bir ürünüdür, yani burjuvazi ve işçi sınıfının tarih sahnesinde görülmesiyle birlikte, uluslar da doğmaya başladı. Bu bakımdan 'ulusal hareket', burjuvazinin olduğu kadar, işçi sınıfının da 'ulusal' niteliğinden doğar ve güçlenir. Lenin'in sözünü burada tekrar edelim: «İşçi sınıfı, 'millet gerçeği' içinde örgütlenmeksiz, ('kelimenin burjuva anlamında değil' ama) 'millî' olmaksızın güçlenemez, bilenez ve oluşamazdı.» Gene Lenin'in yukarıda andığımız sözlerinden birini tekrar edelim: «...Kapitalizmin gelişmesinin başlarında» «millî hayatın, millî hareketlerin uyanışı, her türlü millî baskıya karşı mücadele, millî devletlerin yaratılması, «büyük bir önem arzeder.»

a) Burjuvazinin başrolü oynadığı ulusal savaş dönemi Stalin, «Burjuvazinin milliyetçiliği öğrendiği ilkokul, pazardır» (15) der. Çünkü, çok uluslu Doğu Avrupa devletlerinde, ulusal savaşlar, ezen ulusun egemen sınıfları ile ezilen ulusun egemen sınıflarının çıkarlarından doğmuş savaşlardır. Burada, burjuvazi, başrolü oynamaktadır; ve ezilen ulusun burjuvazisi, pazara sahip çıkabilmek için, kendi halkına hitap ederek, 'vatan' için bir ordu toplar (bkz: Marksizm ve Millî Mesele, s. 24). «Ama bundan, proletaryanın, milliyetlerin ezilmesi politikasına karşı savaşmaması gerektiği sonucu asla çıkarılmamalıdır.» (16).

Bu dönemde, burjuvazinin ulusal kurtuluş savaşlarında başrolü oynamış olması ve savaşı başlatması, yani onun 'millî' niteliği, kendi ulusundan pazara sahip çık-mak arzusundan doğmaktadır. İşçi sınıfının 'millî' niteliği ise, ezen ulusun baskısından kurtulmak, ikinci defa sömürülmekten (yani ezen ulusun burjuvazisinin sömürüsünden) kurtulmak, nihai olarak sömürden (kendi ulu-

sunun burjuvazisinin sömürsünden) kurtulabilmek için daha iyi örgütlenecek, daha iyi gelişebilecek, daha iyi güçlenecek imkâna ve serbestliğe kavuşma ihtiyacından doğar.

b) Devrim alanının sömürge ve tâbi ülkelere yayılışı

Emperyalist dönemde, ulusal savaşların niteliği değişti. Emperyalizmin ihtiyat kuvvetleri olan sömürge ve tâbi ülkelerin, emperyalizmin ihtiyat kuvvetleri olmaktan çıkması ve emperyalizmin zayıflatılması, ulusların ayrılma, bağımsız devlet olma, kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme hakkı demek olan 'ulusal kurtuluş savaşları' nı, niteliği ne olursa olsun emperyalizmi zayıflattığı sürece, dünya devrimci eyleminin bir parçası haline getirdi.

Emperyalist dönem, ulusal savaşların niteliğini değiştirdiği gibi, devrimin 'merkez' ini ve 'uçlar' ını da değiştirdi. Devrimin merkezi 'İngiltere' ve uçları 'Kıta Avrupa' olmaktan çıktı. Birleşik Amerika Devletleri dahil bütün emperyalist ülkeler devrimin 'merkezi', sömürge ve tâbi ülkeler devrimin 'uçları' haline geldi.

Emperyalist dönemde, 'merkez' de ve 'uçlar' da aynı olan tekelci sermayeye karşı devrimci eylem, ilk önce nerede ve ne şekilde başlayacaktır? Emperyalizmin ana-vatanında 'sosyalist devrim' şeklinde mi, sömürge ve tâbi ülkelerde 'ulusal kurtuluş savaşları' şeklinde mi?

Marx, Fransa'da Sınıf Mücadeleleri'nde şöyle yazıyor: «...krizler eğer ilk önce kıtada [Kıta Avrupasında m.e.] devrimler doğuyorsa, bu devrimlerin sebebi, aslında, İngiltere'dedir. Tabii ki, şiddetli patlamalar merkeze gelmeden önce burjuva organizmasının uçlarında meydana gelmelidir. Çünkü, denge imkânı, merkezde, uçlara oranla çok daha büyüktür.» (17) Gelişmiş kapitalist ülkelerde burjuva organizmasının merkezi ise, «Avrupanın çeşitli milletlerinin burjuva sınıflarını... ticari boyunduruk altına» alan ve sömüren İngiltere idi (18). Bu dönemde merkez ve uçlar, gelişmiş kapitalist ülkelerin sınırları içinde kalyordu. Emperyalist dönemde gelişmiş kapitalist ülkeler, merkez; sömürge ve tâbi ülkeler, uçlar oldu.

Emperyalist dönemde, aynı şekilde, tekelci burjuvazinin, finans kapital'in merkezinde, yani emperyalist ülkelerin ana-vatanında, denge imkânı, uçlara oranla daha büyüktür. Uçlarda, yani sömürge ve tâbi ülkelerde denge imkânı, daha zayıftır, ve devrim, denge imkânının en zayıf olduğu uçlarda meydana gelecektir. Uçlar, sömürge ve tâbi ülkelerdir ve bu ülkelerde birinci plâna çıkmış bulunan çelişki, tekelci burjuvazi ve içerdeki işbirlikçileri ile, ulusun ezilen, baskı altında tutulan ve sömürülen sınıf ve zümreleri arasındadır. Burada devrim, birinci plâna çıkmış olan çelişkinin giderilmesi yani emperyalist zulümden kurtulmak amacıyla güden ulusal harekettir. Emperyalist dönemde, ulusal hareketin devrimci niteliği, hareketin 'sosyalist' va da 'demokratik' olmasıyla değil, emperyalist bütün içinde, hareketin emperyalizmi zayıflatıp zayıflatmamasıyla, yani 'dünya ölçüsünde' ki ilericî niteliğiyle ölçülür. «Emperyalist zulüm, şartları içinde millî hareketlerin devrimci karakteri, harekette mutlaka proleter unsurların varlığını, hareketin devrimci veya cumhuriyetçi programının varlığını, hareketin demokratik bir temelini varlığını gerektirmez.» (19)

c) Burjuvazinin devrimin öncü gücü olmaktan çıkışı

Başlangıçta, burjuvazi, ulusal kurtuluş savaşlarında başrolü oynuyordu. Şimdi, emperyalist dönemde, tekelci kapitalizme karşı yönelmiş uluslararası bir mesele haline gelmiş bulunan ulusal kurtuluş savaşlarında burjuvazi gene başrolü oynayabilecek midir? Bugün burjuvazinin durumu, ulusal savaşların ulusların bir iç meselesi olduğu döneme nispetle, çok daha zayıflamıştır. Şöyle ki: (1) Mahallî burjuvazinin bir kesimi, tekelci sermaye tarafından (sınai yatırımlar, ithalat-ihracat, madenler, demiryolları, bankalar vs. yoluyla) tekelci sermayenin mahallî organı haline getirilmiştir ve mahallî burjuvazinin bu kesimi, tekelci sermaye gibi 'ulusal temelden yoksun'laştırılmıştır. (2). Mahallî burjuvazinin bir başka kesimi ise, özellikle millî sermaye ile hareket eden sanayi burjuvazisi, kendi millî pazarına emperyalist ülke burjuvazisi'ne rekabet etmeden sahip olabilmek için emperyalizme karşı, yani anti-emperyalist savaşta, 'millî' niteliğine sıkı sıkıya sarılmıştır. (3). Mahallî burjuvazinin diğer bir kesimi ise, emperyalizm ile çatışma halinde değildir ve emperyalizmin henüz ve daha uzun bir süre el atmaya-cağı konularla meşgul olmaktadır; bu kesim, anti-emperyalist mücadelede, sınıfsal çıkarları açısından tarafsız kalacak olan kesimdir.

Görülüyor ki, mahallî burjuvazi, emperyalist dönemde, anti-emperyalist mücadele karşısında bölünmüş, parçalanmıştır. Ve anti-emperyalist devrimi izleyecek olan sosyalist devrim, burjuvazinin millî kalmış olan kesimini, anti-emperyalist mücadelede dengeli olmaya, ihtiyatlı davranmaya zorlayacaktır. Yani mahallî burjuvazi, emperyalist dönemde, anti-emperyalist savaşta, artık başrolü oynayamayacak kadar çıkarları yüzünden parçalanmış ve ulusal devrimin öncü gücü olma niteliğini yitirmiştir. Öyleyse, başrolü kim oynayacaktır?

(Devamı arka sayfada)

**TİP Genel Başkanı Sayın Mehmet Ali Aybar'ın
« BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ »
İlkesinin 'YANLIŞ' olduğuna dair görüşünün eleştirisi**

MİLLİYETÇİLİK ve

« Milliyetçiliğin azı enternasyonalizmden uzaklaştırır. Milliyetçiliğin derini enternasyonalizme götürür. Enternasyonalizmin azı milliyetçilikten uzaklaştırır. Enternasyonalizmin derini milliyetçiliğe götürür. »

Jean JAURES

TİP Genel Başkanı Sayın Mehmet Ali Aybar, 21.7.1968 günü, partisinin Beşiktaş İlçe Kongresinde yaptığı konuşmada şöyle diyor: « Bütün dünya işçileri birleşiniz! veya dünya işçileri birdir, demek, yanlıştır. İşçilerin vatani vardır ve çok şükür ki vardır ve biz böyle vatani olan bir sosyalizm kuracağız. » (Türk Solu, sayı 37, s. 6).

Şayet konuşma gazeteye yanlış intikal etmediyse —ki bugüne kadar da tekip edilmemiştir—, bu sözler üzerinde durmanın son derece gereği vardır. Çünkü, Sayın Aybar, hem 'sosyalizmi kurmaktan' söz etmekte hem de bilimsel 'sosyalizmin teorisini çok yanlış bir şekilde yorumlayarak, bilimsel sosyalizmin temellerine saldırılmaktadır. « Dünya işçileri birleşiniz » ilkesi yanlıştır, çünkü « işçilerin vatani vardır » demek, « dünya işçileri birleşiniz » ilkesinin ne zaman ve hangi dönemde olursa olsun « vatansızlık » ya da « vatanın savunulmaması » anlamına geldiğini dolaylı bir şekilde ifade etmektedir. Ayrıca, bu çeşit bir yorum, emperyalist dönemde, sosyalist devrim açısından, ulusal bağımsızlık savaşlarının uluslararası karakterini; ve ulusların ayrılma (milliyetçilik) ile ulusların kaynaşma (enternasyonalizm) aşamalarının birbirlerinden ayrı dönemler olduğunu bilmemek demektir.

I. — İŞÇİLERİN VATANI YOKTUR İLKESİNİN SINIRLARI VE EVRENSEL İÇERİĞİ

« Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz » ve « işçilerin vatani yoktur » sözleri, 1847 Kasımında Londra'da yapılan 'Komünistler Birliği'nin İkinci Kongresinin isteği üzerine, Marx ve Engels tarafından kaleme alınan ve 1848 Şubatında yayınlanan **Komünist Partisi Manifestosu'**nda yer almaktadır.

1848'den günümüze kadar yüz yirmi yıl geçmiş bulunuyor. Bu sözlerin, o gün için içerdiği anlamı, dünya şartlarıyla birlikte geçirdiği oluşumu, ve bugünkü mücadele hedefi içinde ifade ettiği anlamı, doğru tespit etmek zorunluluğu vardır.

Lenin, 'milli mesele'nin, kapitalizmin gelişme ve olgunlaşma dönemlerinde, birbirlerinden ayrı nitelikte olduğunu şöyle belirtir :

« Gelişme halinde kapitalizm, milli meselede, iki tarihi aşama tanır. Birincisi, milli hayatın, milli hareketlerin uyanışı, her türlü milli baskıya karşı mücadele, milli devletlerin yaratılmasıdır. İkincisi, uluslar arasında her çeşit ilişkilerin gelişmesi ve gittikçe sıklaşması; milli duvarların yıkılması, sermayenin, genel olarak ekonomik hayatın, siyasetin, ilmin vs.nin uluslararası birliğinin yaratılmasıdır. İki eğilim, kapitalizmin genel bir kanunudur. Birinci eğilim, kapitalizmin gelişmesinin başlarında daha büyük önem arzeder; ikincisi, olgunlaşmış, sosyalist toplum şekline doğru ilerleyen kapitalizmi karakterize eder. » (1)

Devam edelim. Lenin der ki: « Milletler, toplumların evrimindeki burjuva döneminin kaçınılmaz bir ürünü ve biçimidirler. İşçi sınıfı, 'millet çerçevesi içinde örgütlenmek için', ('kelimenin burjuva anlamında değil' ama) 'millî' olmaksızın güçlenemez, bilenece ve oluşamazdır. Ama öte yandan da, kapitalizmin gelişimi, milli sınırları durmadan parçalamakta, milletleri tecriit edilmiş olmaksızın çıkarmakta ve milletler arası ilişkilerin yerine sınıf ilişkilerini [altını biz çizdik, m.e.] getirmektedir. İşte bunun içindir ki, gelişmiş kapitalist ülkelerde, « işçilerin vatani yoktur » sözü tamamiyle doğrudur ve gene hiç olmazsa medenî ülkelerde, « işçilerin ortak aksiyonu, proletaryanın kurtuluşunun ilk şartlarından biridir » (**Komünist Partisi Manifestosu**). » (2)

Bu aktarılan parçalardan sonra, « işçilerin vatani yoktur » ilkesinin, hangi ülkeler için doğru olduğunu; hangi tarih dönemlerini kapsadığını; ve geleceğe dönük evrensel içeriğinin bulunup bulunmadığını tespit etmeliyiz.

Lenin «... kapitalizmin gelişimi, ...milletler arası ilişkilerin yerine sınıf ilişkilerini getirmektedir. İşte bunun içindir ki, gelişmiş kapitalist ülkelerde, « işçilerin vatani yoktur » sözü tamamiyle doğrudur » diyor. Burada, « işçilerin vatani yoktur » ilkesinin 'gelişmiş kapitalist ülkeler için doğru olduğu belirtiliyor. 1848'de, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri henüz kapitalizmi hiç tanımıyordu ve feodal toplumlar veya daha ilkel kabileler şeklinde bulunuyorlardı; yani bu ülkelerde, kapitalist toplumla ortaya çıkan proletaryaya yoku. Dolayısıyla « işçilerin vatani yoktur » ilkesi, her şeyden önce, işçilerin (ücretli işçinin) mevcut olduğu ve daha sonra burjuvazinin «ulusal temelden yoksun» bulunduğu ülkeler için doğrudur. Bu ülkeler ise, Lenin'in belirttiği 'gelişmiş kapitalist ülkeler' olan Batı Avrupa ülkeleri idi. Devam edelim:

Lenin, **Marxizm ve Revizyonizm** adlı incelemesinde şöyle der: «... işçilerin vatani olmadığı şeklindeki eski

prensibi... 'İşçilerin vatani yoktur' ilkesi, gelişmiş kapitalist ülkeler için doğrudur, ve fakat gelişmiş kapitalist ülkeler hâlen mevcut olduğu halde, eskidir. 1848'in gelişmiş kapitalist ülkeleri, emperyalist dönemde, emperyalist ülkeler olarak yerlerini alarak, (ve daha aşağıda açıklayacağımız gibi) sermaye ile emek arasındaki çelişkiyi yani kapitalist sömürüyü, kapitalizmi henüz tanımakta olan ulusları, kapitalizmi hiç tanımamış olan feodal toplumları ve daha ilkel kabileleri sömürerek, sermayeye karşı mücadelenin sınırlarını işçi sınıfının sınırlarından taşır, daha geniş bir cepheye yaydı; ve emperyalist dönem, 'ilke' yi geçici olarak eskitti. Çünkü, emperyalist dönemde, emperyalizme karşı mücadele, ulusların ayrılma, bağımsız devlet olma aşamalarını kapsar. Ulusların kaynaşmaları, ancak sosyalizmin bütün ülkelerde zaferinden sonra, ve ancak uluslararası sosyalist bir ekonomik birlik temeli üzerinde meydana gelecektir. Yani « işçilerin vatani yoktur » ilkesi, ulusların kaynaşmasını içeren yönüyle, şimdi içinde bulunduğumuz «ulusların ayrılma» dönemi için eskidir ve fakat geleceğe dönük, yani ulusların kaynaşma dönemine ait bir içeriği (muhtevası) vardır. [altını biz çizdik m.e.] (3)

Marx, «Dünya pazarını sömürmekle burjuvazi, bütün ülkelerin üretimine ve tüketimine kozmopolit bir karakter vermektedir» dedikten sonra, burjuvazinin «sanayi ulusal temelden yoksun bıraktığını» (4) söyler. Lenin, kapitalizmin olgunlaştığı dönemde, «millî duvarların yıkılmaya başladığını» ve «sermayenin, ... uluslararası birliğin yaratıldığını» belirtir. Kapitalizmin gelişmesi, ulusal sınırları durmadan parçalar, ve uluslar arasındaki çelişmeleri ortadan kaldırır. Yani burjuvazi, «ulusal temelden yoksun» bir birlik meydana getirir. Neticede uluslar arasındaki gelişmelerin yerini uluslararası sınıf çelişmeleri alır. Demek oluyor ki, 1848'de gelişmiş kapitalist ülkelerde, yani Batı Avrupa ülkelerinde «ulusal temelden yoksun», vatani olmayan «sermaye'nin birliği, 'uluslar arasındaki ilişkileri' i ortadan kaldırmış, ve fakat 'sermaye' ile 'emek' arasında, 'burjuvazi' ile 'proletarya' arasındaki çelişme, gelişmiş kapitalist ülkelerde ulusal temelden yoksun ortak bir nitelik kazanmıştır. Sanayi ulusal temelden yoksun olması, emeğin ulusal niteliğini ortadan kaldırmıştır. Çünkü emek sahibi olan işçi, diliyle, kimliğiyle ve diğer nitelikleriyle 'ulusal' farklılığı yansıtmakla birlikte, emeği sayesinde billurlaşan ve burjuvazinin 'mülk' ü haline gelmiş olan 'ürün', ulusal niteliklerden soyulmuş ve ulusal temelden bizzat burjuvazi tarafından yoksun bırakılmıştır. İşçinin emeğinin billurlaştığı ürün, ulusal temelden yoksun sermaye tarafından sömürülüp, ulusal temelden yoksun bırakılmışken, kendi emeğine, emeğinin billurlaşan ürününe tam sahip çıkmak isteyen işçinin, ulusal temelden yoksun, burjuvazi tarafından vatan sınırları içinde küçük kuvvetler halinde bölünmesine boyun eğmesi düşünülemezdi.

Görülüyor ki gelişmiş kapitalist ülkelerde, uluslar arasında bir çelişki olmaktan çıkmış, «ulusal temelden yoksun» sermayeye karşı, «ulusal temelden yoksun» emeğin çelişkisi haline gelmiştir. Lenin, «gelişmiş kapitalist ülkelerde, «işçilerin vatani yoktur» sözü tamamiyle doğrudur» diyor ve devam ediyor: «ve gene hiç olmazsa medenî ülkelerde 'işçilerin ortak eylemi, proletaryanın kurtuluşunun ilk şartlarından biridir.'»

Demek ki, 'yanlış' olan bu ilke değil, bu ilkenin eskidiği (fakat evrensel içeriğinin eskimediği) emperyalist çağda yaşayan ve ilkenin kapsamı dışında bulunan yarı-sömürge bir ülkenin 'sosyalist' inin, hiç tartışma konusu değilken, bu ilkeyi aktüel ve kendi ülkesini kapsayan bir ilke imiş gibi ele alıp 'içre kongresinde', 'sosyalizmi kurmak' adına reddetmiş olmasıdır.

II. — 'ULUS' LARIN TEŞEKKÜLÜ İLE İŞÇİ SINIFI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Sayın Aybar, aynı konuşmasında, «sınıf bilincinden evvel, millet bilinci daha öncelikle gelir. Millî duygular bize, beşikten beri işlerini, evvelâ ona dilimiz konuşuruz, geçmişe dair bazı hikâyeler dinler, onu büyüleriyle geliştiririz. » (Türk Solu, sayı 37, s. 6) diyor.

Bu sözleri iki şekilde yorumlamak mümkün. Şayet, 'sınıf bilinci' ile 'millet bilinci' nin meydana gelmesi, bir insanın ömrü içerisinde sıraya konuluyorsa, bu sözlerin eleştirisini, pedagoğ ve benzeri bilim adamlarına bırakmak yerinde olacaktır. Yok bu sözlerle, tarihi süreç içinde, 'millet' in 'sınıf' lardan önce meydana geldiği anlatılmak isteniyorsa, yazımıza devam edebilmek için bu sözler üzerinde dikkatle durmak gerekecektir: Çünkü, ulus (millet) olmadan önce de sınıflı toplumlar (köleci toplum, feodal toplum) vardı. Marx ve Engels, (ve Engels daha sonra «ilkel komünal toplum hariç» diyecektir) «günümüze kadar toplumun tarihi sınıf mücadeleleri tarihidir.» (5) derler. Spartakus köle olduğunu biliyordu, kölelikten kurtulmak için köleleri çevresinde toplayarak «efendiler» e karşı isyan etti; sınıf bilinci Spartakus'un ve ona karşı savaşan soyluların eyleminde yansiyordu. Ama, kendilerinden yüzlerce yıl sonra ortaya çıkacak olan «ulus» kavramından ve bilincinden şüphesiz tamamen ha-

bersizdiler.

Sayın Aybar, 'ulus' ('millet') ile 'ırk topluluğunu', 'kabile topluluğunu' ve gene 'ulusal devlet' ile 'feodal devlet' i, 'köleci devlet' i birbirine karıştırıyor olmalı ki, böyle bir yanlışa düşüyor. Aynı zamanda, 'işçi sınıfının mücadelesi' yani sosyalist mücadele ile «yükselen kapitalizm çağına tarihi bir kategorisi» olan 'ulus' arasındaki ilişkiden habersiz olduğu görülüyor. Onun içindir ki, işçi sınıfının «enternasyonalizmi» ile onun «milliyetçiliğini» birbirine karıştırıyor, ve birbirleriyle çelişen şeylermiş gibi ek alıyor. «Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesi, 'ulus' tan ve «ulusal hareket» ten ayrı, bütün tarih çağlarını kapsayan soyut bir ilke değildir. «Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesi, her şeyden önce, kapitalist dönemin bir ürünü olan 'ulus' a, ve gene uluslaşmanın tabii bir sonucu olan «ulusal hareket» e bağlı olarak ele alınmak gerekir. Ve gene «bütün ülkelerin işçileri birleşiniz» ilkesinin, kapitalizmin gelişme, olgunlaşma ve emperyalist dönemleri için ifade ettiği anlamlar üzerinde ayrı ayrı durmak gerekir:

a) Ulus, burjuva dönemin ürünüdür

LENİN, «milletler, toplumların evrimindeki burjuva döneminin kaçınılmaz bir ürünü ve biçimidirler.» (6) diyerek, 'ulus' un ('millet'in) kapitalist dönemde ortaya çıktığını belirtir. Stalin, **Marxizm ve Milli Mesele** adlı ünlü incelemesinde şöyle der: «Ulus, yalnız bir tarihî kategori değildir; belirli bir çağa, yükselen kapitalizm çağının bir tarihi kategorisidir. Feodalizmin tasfiyesi ve kapitalizmin gelişmesi süreci, aynı zamanda insanların uluslar halinde teşekkülü sürecidir.» (7)

Uluslar, kapitalist çağın bir ürünü olduğuna göre iki meseleyle karşılaşırız: Birincisi, ulusların dünyada teşekkülü aynı zamanda olmamıştır; ikincisi, kapitalizmin yıkılmasıyla kapitalist dönemin ürünü olan ulusların kaderi ne olacaktır?

Ulusların dünyada teşekkülü aynı zamanda olmamıştır, hattâ içinde bulunduğumuz dönemde, tamamlanmış sayılmaz. Uluslar, önce kapitalizmin ilk doğduğu Batı Avrupa ülkelerinde, sonra Doğu Avrupa ülkelerinde ve daha sonra, emperyalist dönemde, Asya, Afrika, Latin Amerika ülkelerinde doğmaya başlıyor. Ulusların doğuşu sadece zaman bakımından bir farklılık göstermiyor; aynı zamanda, ya toplumların iç dinamikleri sonucu (Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi), ya da toplumların kapitalist dünya pazarının, emperyalizmin etkisi altında parçalanarak (Asya ve Afrika ülkelerinde olduğu gibi) kapitalist topluma dönüşmeleri ile uluslaşma farklılık gösteriyor ve bu farklılık, ulusal hareketin de başlama ve gelişme şeklini tayin ediyor.

b) İlk uluslar ve çok uluslu devletler

Batı Avrupa'da, feodal toplumdan, iç dinamikler sonucu kapitalist topluma dönüştüğü yerde, ilk uluslar doğdu. «Devletlerin içinde önemli sayılabilecek ulusal gruplar olmadığı için», «içinde ulusal baskı bulunmayan, salt ulusal devletler» ortaya çıktı. «İngilizler, Fransızlar, Almanlar, İtalyanlar vb. feodal parçalanmadan yaralaranan kapitalizmin muzaferane yürüyüşü sırasında uluslar haline gelmişlerdir.» (8)

«Doğu Avrupa'da durum biraz farklıdır. Batıda uluslar devlet biçiminde gelişirken, doğuda çok uluslu devletler, birçok milliyetlerden meydana gelmiş devletler teşekkül etmiştir.» (s. 22). Bunlar «...başında daha gelişmiş olan tek bir ulusun bulduğu ve daha az gelişmiş olan öteki ulusları ilkönce siyasi bakımdan, sonra da iktisadi bakımdan hâkim ulusun boyunduruğu altına aldığı birçok uluslardan teşekkül etmiş devletler» dir. «Doğu'nun bu karma devletleri, uluslararası çatışmaların, milli hareketlerin, milli meselenin ve onun çözülmesi için çeşitli tarzların ortaya çıkmasını sağlayan ulusal baskının vatani olmuştur.» (s. 98-99).

c) Emperyalist dönemde milli meselenin uluslararası mesele haline gelişi

Stalin'i okumaya devam edelim: «Ulus baskının ve buna karşı mücadele araçlarının gelişmesinin ikinci dönemi, ...kapitalizmin, ...ulusal devlet çerçevesinden taşarak... emperyalizmin ortaya çıktığı dönemle ilgilidir.» (s. 99). «...her iki dönemde de uluslar baskıya ve zulme uğrarlar; her iki dönemde de milli savaş, günün savaşıdır ve milli mesele çözülmemiştir. Ama bu iki dönem arasında bir fark vardır. O fark şudur ki, birinci dönemde milli mesele ayrı ayrı ele alınan çok uluslu devletlerin içinden çıkmaktadı ve çoğunluğu Avrupalı olan az sayıda ulusu kucaklamaktadır; ikinci dönemde ise, devletin iç meselesi olmaktan çıkan milli mesele, bir çok devletleri ilgilendiren bir mesele haline gelmekte» dir (s. 100). «...daha önce ancak kültürlü uluslar arasında bir önem taşıyan ulusal mesele, ...sömürgeler genel meselesiyle birbirine karışıyor.» (s. 100). «Leninizm, ...beyazı siyah-tan, Avrupalıyı Asyalıdan, emperyalizmin «medenî» esirini «medenî olmayan» esirinden ayıran duvarı yıktı ve böylece milli meseleyi, sömürgeler meselesine bağladı. Böylelikle milli mesele, özel bir mesele, devletin bir iç meselesi olmaktan çıktı, uluslararası genel bir mesele halinde, tâbi ülkelerin ve sömürgelerin ezilen halklarının

Ulusal Cephe ve bir kitap üzerine

Bir Soruşturmanın Düşündürdükleri

Alpaslan BERKTAY

Bir şair soruşturmasının yanıtları yayınlanıyor AKŞAM'da. Hayati Asil-yazıcı'nın düzenlediği bu soruşturma, ilk bakışta tok bir soru niteliğini taşıyorsa da içine türlü sorunların tepili olduğu, hemen gözümüze çarpıyor.

«Nazım Hikmet'in şiirlerinin yeni-den yayınlanması...» diye başlayan soruşturma, Nazım'ın bütün şiirleri eskiden yayınlanmış değildi ki... Kitap haline gelmiş olanları 1937 ye kadar üçü beşi geçmiyordu. 1937 den sonra cezaevinde yazdıkları, İbrahim Sabri, Mazhar Lütfü gibi takma adlarla, Yeni Edebiyat, Ses, Yürüyüş dergilerinde zaman zaman yayınlanmıştı. Kendi adıyla Baştan, Nazım Hikmet dergilerinde de çıkmıştı, bir o kadar şiir... Ne de olsa bunlar, yedi sekiz cildi bulacak olan yapıtlarının ancak bir iki cildini doğduracak nicelikteydi. Bu yayınlanırlara tepe edilip de elden ele dolaşanlar, da eklersek şiirle uğraşanlarca Nazım'ın hiç de bilinmeyen bir şair sayılmaması gerekir.

Eskiden, basılsın, yeniden basılsın bu şiirler, gerçek olan Nazım'ın her çağda okuyucu bulabilmesi, yalan yanlış da olsa yıllarca elden ele dolaşan kopyalarla aydınları besleme olanağına ulaşmış olması... Bunda, sanatının gücü kadar, uğradığı haksızlığın, toplumu anlayışının, bir mit haline getirilmiş olmasının etkisi büyüktür. Nazım'ın okuyunların hattâ sevenlerin, yalnız şiir beğenesiyle ona bağlandıklarını ileri süremeyiz. Memleket gerçeklerini ustaca dile getirişi, Anadolu-muzun kişileriyle verişi, Kurtuluş Savaşını koşulları içinde yerine otur-tuşu, henüz ne olduğu o zamanlar iyice bilinmeyen bir dünyadan haber getirişi onu hak ettiği sevgiye kavuştur-muştur denebilir.

Demek istiyorum ki, bu büyük sanatçı, kuşaklar üzerine etken olmak için, bütün kitaplarının kucak kucak yayınlanmasını beklenmiş değildi. Eğer toplumu şiir akımı son yıllarda artmışsa, Nazım'ın kitaplarının bile kucak kucak yayınlanmasını gerektiren koşulların etkisiyle artmıştır. Nazım'ın bol miktarda yayınlanan kitap-ları, gelişen toplumsal koşullarla da-ha da yaygın bir etki alanı bulacaktır. Demem şu kısaca, Nazım, son yıllarda furya halinde yayınlanan şiirleriyle ancak bir ortamın kendisini büyük ölçüde kabul etmeye hazır olduğu gerçeğini açığa vurmuştur. Ama bu ortamın oluşumunda bütün toplumsallar, koşullar arasında Nazım'ın sanatının, davranışının ve kişiliğinin de büyük bir payı yok değildir.

Aslıyazıcı'nın soruşturmasındaki: «Son otuz yıl içinde kabul edilmiş değerlerin gözden geçirilmesi zorunluğuna bir zorunluk daha ekliyeceğim:

Son otuz yıl içinde çeşitli nedenlerle ortaya çıkmamış, ya da ortaya çıkıp da unutturulmaya çalışılmış değerlerin de gözden geçirilme zorunlu-ğuu...

Bu da bir gerçek.

Bu savı pekiştirmek için 1940 - 1950 kuşağı içinden rahatça beş on ad sıralanabilir. Bu süreyi 1955'e kadar da uzatabiliriz. Bu kuşak, (Ne Baki Suha kuşağıdır, ne de kendisi hariç Mehmet Kemal'in acılı kuşağı) baskıları, yaşam koşullarının ağırlığını hiçe sayarak sanatçıya yakışın göreve sarılmıştır bu kuşak. Bir «değer» olsalar da, değer ol-maktan alkonulmuş da olsalar, bu o-zanları teker teker gözden geçirme zorunluğundan söz etmek istiyorum. Çağın basın savcılarına fazla bir şey de-diğim yok. Türk Ceza Kanununda bazı maddeler varken biri çıkıp ister iste-mez yazılan şiirlerin, hikâyelerin altı-nı kırmızı kalemle çizcektir. Ama ay-dın denilen kâğıtla, kalemle oynayan biri çıkıp da kara mürekkeple ozan-ların adlarını, yapıtlarını karalamaya kalkarsa sanatçı yıllar geçse de, çağlar değişse de bu aydın geçinenleri bağış-lamaz. Dergilerden, antoloji düzenli-yenlerden, eleştirmenlerden, edebiyat-çı geçinenlerden çok adlar sıralayabi-lirim, olaylarla birlikte...

Türk şiiri, artık toplumsal nite-liğini bir tür olarak değil, kendi nite-liği ve içeriği olarak benimsemiştir. Bu açıdan şiirimizi yeniden gözden geçi-rip değerlendirmeye zorunluğumuz vardır. Bir sömürü düzeni içinde gelişmemiş, sömürge haline getirilmiş bir ülkenin sanatçıları üzerinde dururken yalnız yıpranmış estetik kurullarla yetinme-nin, biçimsel oyunlarla sanat olayını geçiştirmenin olanaksızlığını da koyma zorunluğumuz var ortada. Nazım'ın kitap-larını seve seve karıştırırken, şiirin mi topluma, toplumdaki gelişmelerin mi şiire etken oluşu uzun yıllar tartışma konusu olduğunu yeniden anımsayabi-liriz. Nazım'ın topluma etkide bulun-uşunu, ozanlara etkide bulunarak, onun gibi şiir yazmalı, anlamında düşünme-nin yersizliğine işaret etmeden geçe-miyeceğim. Kendisi gibi şiir yazmaya kalkışanlara nasıl kızdığını son çıkan mektuplarından anlayabiliriz. Bütün bu bol ürünler, büyük bir sanatçının, toplumsal sorunlarını, yeryüzünün top-lumsal, tutumsal olaylarını, savaş, bar-ışı, insan sevgisini, halkımızın bir a-dım daha ileri gidebilmesi için harca-mak zorunda olduğu çabayı, alınterini, sömürüyü, nasıl ustaca işlediğini gös-teren canlı belgeleri... Onun getirdiği biçimle, değindiği konuları yeniden anlatmaya kalkışarsak en azdan Nazım'ı anlamadığımızı koyarız ortaya. Her çağın getirdiği yeni gerçekler ola-caktır. Ozan bu gerçekleri arayıp bul-mak, yepyeni biçimler içinde halka vermekle görevlidir. Bu gerçekler kar-şısında, ileri bir sanatçıya yakışır bi-çimde davranmalı, ozanlığı kutsal bir görev bilmeli, ülküsü için yoğrulmuş sanatı uğruna çok şeyleri göze almalı-dr. Nazım'ın örnek olarak almak, yaz-dığı şiirleri çoğaltmak demek değildir. O zaman bu soruşturmaya katılıp da «Son otuz yıl içinde değerini kabul et-tirmiş (kime?) beş on şair varsa, bun-lar varlıklarını Nazım Hikmet gibi yaz-mamaya borçludur.» diyen bir ozana hak kazandırmış oluruz sonra.»

R. I.

Bütün ulusal güçlerle birleşmeye burun kıvrmanın «Hızlı sol» sayıldığı, sosyalizmin demogojisinin alıp yürüdüğü şu günlerde Süleyman Ege tarafından çevrilip «Bilim ve Sosyalizm yayınları» arasında çıkan Lin Piao'nun (Yaşasın Halk Savaşının Zaferi) adlı kitabı geri kalmış ülkelerin bazı sorunlarına özellikle antiemperyalist savaş-larına ışık tutmaktadır. Yazar şöyle diyor :

«Japonların Çin'i bir sömürge haline getirme çabaları, Çin ile Japonya arasındaki gelişmeyi temel bir çelişme ha-line getirdi. Şüphesiz, Çin içindeki sınıf çelişmeleri gene duruyordu. Ama bunların hepsi ikinci dereceye, hattâ da-ha az önemli bir duruma düşmüşlerdi.»

«(...) Wang Ming tarafından temsil edilen «sol» oportünistler, 1931'den bu yana, Japon saldırısına bir so-nucu olarak Çin'in politik durumunda ortaya çıkan önem-li değişikliklere gözlerini kapatmışlardı. Bunlar, Çin'in Japonya ile milli gelişmesinin keskinleştiğini, çeşitli sos-yal tabakaların bir Mukavemet Savaşı istediğini inkâr edi-yorlar, bunun yerine, Çin'deki bütün karşı devrimci gü-çleri, ara güçleri ve bütün emperyalist ülkeleri aynı sepete koyarak, bunların tek bir blok teşkil ettiklerini iddia edi-yorlardı. «Sol» oportünistler, bu «kapalı kapıcılık» tutum-larında ısrar ettiler ve «hepsi de kahrolsun» biçimindeki görüşlerini inatla sürdürdüler.»

«(...) Japonya'ya karşı mukavemet Savaşı, Çin'in mil-li demokratik devriminde tarihi bir aşamadır. (...) Bir sosyalist devrime geçiş, bu milli demokratik devrimin tam başarıya ulaştırılması ile mümkündür.»

Bu konuda Mao şöyle söylüyor :

«Bir makalenin ancak ilk yarısı bitirildikten sonra ikinci yarısı yazılabilir. Demokratik devrimin azimli ön-derliği, sosyalizmin zaferi için bir ön şarttır.»

Milli Birleşik Cephe konusunda yazarın fikirleri şöyle: «Bir halk savaşını kazanabilmek için, mümkün olan en geniş bir birleşik cephe kurmak ve esas yağınların tam seferberliğinin yanı sıra, birleşmesi mümkün bütün güçle-rin birliğini gerçekleştirecek bir politika izlemek zorunlu-dur.»

«(...) Milli Birleşik Cephe, Japonya'ya karşı olan bü-tün sınıf ve tabakaları içine alıyordu. Bu sınıf ve tabakala-rın Japonya'ya karşı savaş ortak çıkarları vardı ve bir-likte olmalarının temelini bu ortak çıkarlar teşkil ediyor-du. Ama bunların Japonya'ya karşı mukavemet etmede sağlamlık dereceleri birbirlerinden farklıydı; aralarında sınıf çelişmeleri ve çıkar çatışmaları vardı. Bundan dolayı da, Birleşik Cephe içinde sınıf mücadelesi kaçınılmazdı.»

«(...) Göreviniz, Japonya'ya karşı olan bütün sınıf ve tabakalarla birleşmek ve sadece sallantılı olan, fakat gide-rek müttefik olabilecekleri de kazanmağa çalışmak, bu sınıflar ve tabakalar arasındaki ilişkileri düzenlemek için doğru bir politika izlemektir.»

«(...) Japonya'ya karşı Milli Birleşik Cephe politikası hem, «Hep dostluk-mücadele yok» biçimindeki sağ oportün-ist politikadan, hem de Wang Ming'in «Hep mücade-le-dostluk yok» biçimindeki sol oportünist hatalarından ders-ler çıkardı ve «Hem dostluk-hem mücadele» biçiminde bir politika saptandı. «Sol» hataların, Kuomintang yönetici kligi ile bozduğumuz zaman ortaya çıkması muhtemeldi; «sağ» hatalar da onunla birleştiğimiz zaman kendimi gösterebi-lirdi. «Sol» oportünizmin yenilmesinden, Japonya'ya karşı Milli Birleşik Cephe'nin kurulmasından sonra, partimizdeki ana tehlike, sağ oportünizm, ya da teslimiyet politikası idi.»

Milli Birleşik Cephe konusunda Mao şunları öne sürü-yor :

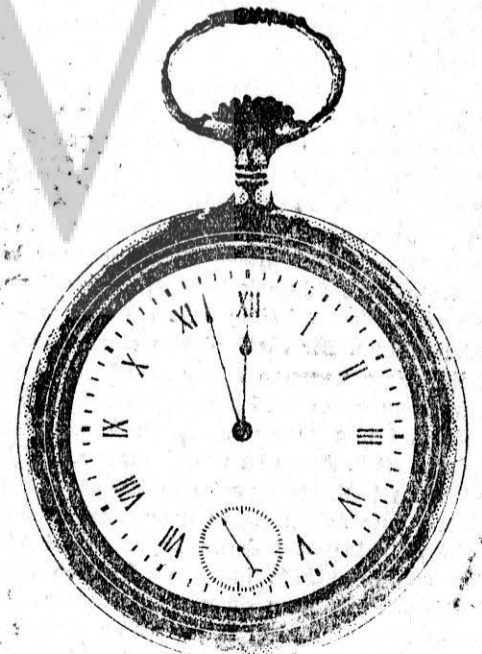
garnizonda bir olay

(hikâyeler)

MEHET SEYDA

Set. Kitabevi Yayınları

Fiyatı 5 TL

Reklam, işlerimizi saat gibi yürütür

REKLAM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ yurt içinde ve dışında

EN ETKİLİ VE EN İSRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLAN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1, kat: 3
Telefon: 27 68 00 - 27 66 01, İstanbul

(Basım: 20032 / T.S. 90)

TÜRK SOLU - SAYFA: 7 -

Türk Soluna

**ABONE
OLUNUZ**

YILLIK ABONE TUTARI: 20 LİRADIR.

Yeni Abone Adresi ve İdare Yeri:

Babiâli Cad. No: 29 İstanbul. Tel.: 27 39 61

**ABONE
BULUNUZ**

T.S. 90

